

15 TEMMUZ BEŞTEPE
JANDARMA GENEL KOMUTANLIĞI
DAVASI

15 TEMMUZ BEŞTEPE
JANDARMA GENEL KOMUTANLIĞI
DAVASI

*Adaletin susturulduğu yerden
tarihe dűőülen notlar*

Adalet Devriyesi

15 Temmuz Beştepe
Jandarma Genel Komutanlığı Davası

© 2026 Adalet Devriyesi

adaletdevriyesi.com
info@adaletdevriyesi.com

ISBN: 9789403907369

Eserin tüm hakları saklıdır. Kapak tasarımı ve kitap içeriği adaletdevriyesi.com'a aittir. Bu yayının hiçbir bölümü, yayıncıdan izin alınmadan elektronik, mekanik, fotokopi veya başka herhangi bir yolla çoğaltılamaz veya iletilemez. Kaynak gösterilerek alıntı yapılabilir.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	9
1.GENEL BİR ÇERÇEVE ve JANDARMA ÖZELİNDE 15 TEMMUZ GECESİ	11
2.15 TEMMUZ BEŞTEPE JANDARMA GENEL KOMUTANLIĞI DAVASI	29
HUKUKA AYKIRILIKLAR	36
A. Yargılamanın Genel İşleyişi ve Tarafsızlık Sorunları	38
B. Delil Güvenliği ve Delil Rejimi İhlalleri	71
C. Savunma Hakkı Kısıtlamaları.....	114
D. Balistik, Olay Yeri İncelemesi ve Adli Tıp Eksiklikleri.....	137
KUMPASIN İZLERİ	149
A. 15 Temmuz Gecesinde Karanlık Noktaları	150
B. Önceden Planlama Emareleri	172
C. Manipüle Edilmiş İfadeler, Sahte Belgeler ve Delil Kurgulama.....	188
D. Ölüm Olaylarındaki Karanlık Noktalar ve Gerçek Failler.....	220
İŞKENCE VE KÖTÜ MUAMELELER	232
A. Sistematik İşkence ve Gözaltı Koşulları.....	234
B. Cezasızlık ve Yargının Tutumu	256
C. Duruşma Salonundan Tanıklıklar	262
3.DEĞERLENDİRME VE SONUÇ	271
EKLER	281
EK-1: 15-16 Temmuz Gecesi Genel Kronoloji	283
EK-2: Dava Süreci Kronolojisi	284
EK-3: Mahkeme Bilgileri	285
EK-4: Terimler Sözlüğü	286
YARARLANILAN KAYNAKLAR	290

*Kitapta yer alan yazılar ve yazarları aşağıda sırasıyla listelenmiştir.
Tamamı adaletdevriyesi.com web adresinde yayınlanmıştır.*

HUKUKA AYKIRILIKLAR

- Zehirli Ağacın Meyvesi de Zehirli Olur
Mehmet Kılıçparlar
- Hukuksuz Tahkikat, Sakat İddianame: Adalet Nerede?
Mehmet Kılıçparlar
- Noktasından Virgülüne Aynı İfadeler ve Tarafsızlık İhlali: İdari Tahkikatın Manipülatif Yolu
Sezai Akyüz
- Kürsüden Yükselen Tarafgirlik
Mehmet Kılıçparlar
- "Bu Konuları Neden Açıyorsun?" 15 Temmuz Yargılamasında Bir Müştekinin 'Feryadı'
Mehmet Kılıçparlar
- Bir Kurmay Subayın Yargı Manifestosu-1: "Geçmiş Günahın Gölgesi Uzun Olur!"
H.Murat Kadir
- Bir Kurmay Subayın Yargı Manifestosu-2: "Kanunlardan en çok kanunları bilen korkar."
H.Murat Kadir
- Adli Bilişim Uzmanı: Deliller Hukuki Olarak Sakatlandı
Mehmet Kılıçparlar
- 15 Temmuz'un Kamera Görüntüleri Neden Usulsüz Gezdirdildi?
Mehmet Kılıçparlar
- Jandarma Karargâhı Kamera Görüntülerine Hukuksuz Müdahale
Mehmet Kılıçparlar
- Beştepe Dava Dosyasında Kamera Kayıtlarıyla Delil Değil Hüküm Üretilmiş
Mehmet Kılıçparlar
- Davanın Kaderini Etkileyen Kamera Kayıtlarındaki Sır
Mehmet Kılıçparlar
- Deliller Sakat, Bilirkişi Raporu Şaibeli
Mehmet Kılıçparlar
- Adaletin Buharlaştan Delilleri: Bilirkişiler Susturuldu, Raporlar Kaybedildi
Y.Mümtaz Alper
- Kayıtlar Kurcalandı Raporlar Yönlendirildi Hüküm Hazırlandı
Mehmet Kılıçparlar
- Çöp Poşetlerinde Kaybolan Adalet
H.Murat Kadir
- BTK'nın Hukuk Dışı HTS Arşivi mi Var?
Mehmet Kılıçparlar
- Kendi Kendini İmha Eden Delil: MİT Belgesi
Mehmet Kılıçparlar
- Gece Yarısı İfade Alıp Teşhis Yaptırınca Buna Delil Denir mi?
Mehmet Kılıçparlar

- Delillerin Gölgesinde Bir Yargılama
Sezai Akyüz
- Delilsiz İsnat, Engellenen Savunma: Adaletin Çıkmazı
Sezai Akyüz
- Adalet, Delilsiz mi Sağlanacak?
Mehmet Kılıçparlar
- Savunmayı Kısınca Gerçek Ortaya Çıkmaz
Mehmet Kılıçparlar
- Söz Savunmada, Süren On İki Dakika
Akın Efe Şahin
- Savunmasız Bırakılma, Mülksüzleştirme ve Peşinen Hüküm
Mehmet Kılıçparlar
- Adaletin Susturulduğu Yerden Tarihe Düşülen Notlar
Akın Efe Şahin
- Olay Yeri Bir Bütünsel Delil Neden Fanusa Kapatıldı?
Mehmet Kılıçparlar
- Bu Dosyada İz Yok, Svap Yok, Balistik Yok Ama Suçlama Var
Mehmet Kılıçparlar
- Mermi Çekirdeği Üç Kez Kimlik Değiştirirse Bu Dosya Nasıl Doğru Sonuca Ulaşır?
Mehmet Kılıçparlar

KUMPASIN İZLERİ

- 15 Temmuz: Darbeyi Kim Yaptı?
H.Murat Kadir
- 15 Temmuz'da Ankara'da Tanklar Vatandaşın Üzerine Nasıl Sürüldü?
H.Murat Kadir
- 15 Temmuz Gecesi Halkın Külliye'ye Sevk Edilmesinde AKP'li Vekilin Rolü Tanık İfadesinde Ortaya Çıktı
H.Murat Kadir
- 15 Temmuz'da JÖAK Görevlendirmelerinin Gölgesinde: Güvenilir - Güvenilmez Ayrımı
Sezai Akyüz
- Ankara İl Jandarma Komutanlığında Neler Olmadı?
Akın Efe Şahin
- Darbeden Aylarca Önce Hazırlanmış Darbeci Listeleri
Mehmet Kılıçparlar
- Darbe Başlamadan Başlayan "Darbeci" Gözaltı Toplantısı
Mehmet Kılıçparlar
- Yoğun Bakımda Dilekçe Yazıp İmza Atan Gazi: TEM Daire Başkanı Turgut Aslan
Sezai Akyüz
- Parola: Kumpas; İşaret: Beyaz Çelik Yelek
Akın Efe Şahin
- Teşhisler Çarpıtılarak İfadeler Neden Değiştirildi?
Mehmet Kılıçparlar
- Yönlendirilmiş Teşhis ve Değiştirilmiş İfadelerle Karartılan Hayatlar
Mehmet Kılıçparlar

- “Hiçbir Şeyi Unutmam” Diyen Müşteki, Kimi ve Neyi Unuttu?
Mehmet Kılıçparlar
- Kahraman mı, Kumпасın Piyonu mu?
Sezai Akyüz
- Uydurulan Mağduriyet, Bir Garip Tutanak
Akın Efe Şahin
- Tutuklu Sahibini “Darbeyle” İrtibatlandırmak İçin Ankara’da
Dolaştırılan Cep Telefonu
Mehmet Kılıçparlar
- “Albaylar Çetesi” ve Karartılan Deliller
Mehmet Kılıçparlar
- Bir Kurmay Subayın Yargı Manifestosu-3: Bulanık Sular Duruluyor
H.Murat Kadir
- Mermi Çekirdeği Kriminal Laboratuvarında Konuştu: “Rüstem Resul
Perçin’i Şehit Eden Silah, Jandarma Karargâhındaki Askerlere Ait
Değil!”
H.Murat Kadir
- Sivil Şahıs Ümit Çoban’ın Külliye Tarafından Gelen Bir Atışla
Vurulduğu Kanıtlandı!
H.Murat Kadir
- Silinen Saniiyeler, Kayıp Gerçekler: Turgut Aslan Olayında Kamera
Manipülasyonu İddiaları
Sezai Akyüz

İŞKENCE VE KÖTÜ MUAMELELER

- Koli Bandıyla Gözaltı: Makama Davet, Personele Kumпас
Sezai Akyüz
- Albaydan Filistin Askısı Tehdidi, Savcıdan Vur Emri
Mehmet Kılıçparlar
- Bu Bir Gözaltı Değil Bir İşkence Protokolüdür
Mehmet Kılıçparlar
- Gözaltının Sekizinci Günü
H.Murat Kadir
- Planlanmış İşkence, Sökülen Kameralar ve KHK Zırhı
Mehmet Kılıçparlar
- Adalet Susarsa Zulüm Konuşur: Mahkeme Başkanı İsim İsim İhbar
Edilen İşkencecileri Görmezden Geldi
H.Murat Kadir
- Pursaklar İmam Hatip’ten Sincan Cezaevine: Matematikten Kaçış,
Hakikate Tanıklık
Akın Efe Şahin
- “Hiçbiriniz Melek Değilsiniz!...”
Akın Efe Şahin

ÖNSÖZ

Bu kitap, 2016–2020 yılları arasında Ankara 23. Ağır Ceza Mahkemesi'nde görülen 15 Temmuz Beştepe Jandarma Genel Komutanlığı Davası'nı konu almaktadır.

Dava, 15 Temmuz 2016 gecesi Jandarma Genel Komutanlığı Karargâhı'nda yaşanan olaylara ilişkin açılmış ve 244 kişiyi kapsamıştır. Yaklaşık üç yıl süren yargılama, 86 sanığa ağırlaştırılmış müebbet, 35 sanığa müebbet hapis cezası verilmesiyle sonuçlanmıştır.

Okuyacağınız yazılar, yargılama boyunca mahkeme salonunda kayıt altına alınan beyanlardan, duruşma tutanaklarından ve resmî belgelerden derlenmiştir. Büyük çoğunluğu farklı tarihlerde kaleme alınmış olan bu yazılar ilk kez *adaletdevriyesi.com* üzerinden kamuoyunun dikkatine sunulmuştur.

Kitap üç ana eksen üzerine kurulmuştur:

Birincisi, yargılama sürecinde tespit edilen hukuka aykırılıklar: Delil güvenliği ihlalleri, savunma hakkının kısıtlanması, balistik ve adli tıp eksiklikleri.

İkincisi, dava dosyasına yansıyan kumpas emareleri: 15 Temmuz gecesinin resmi anlatıyla çelişen boyutları, önceden hazırlanmış listeler, manipüle edilmiş tanık ifadeleri, ölüm olaylarındaki karanlık noktalar.

Üçüncüsü, gözaltı sürecinde yaşanan işkence ve kötü muamele iddiaları ile yargının bu iddialara yaklaşımı.

Yargılama boyunca mahkeme kürsüsünden yükselen seslerin, kayıtlara geçen tespitlerin ve resmî belgelerin bir kısmı bu kitapta bir araya getirilmiştir. Bu seslerin büyük çoğunluğu kamuoyuna ulaştırılmamıştır. Sanıkların savunmaları medyada yer bulmamış, teknik tespitler tartışılmamış, işkence iddiaları soruşturulmamıştır.

Okunduğunda fark edilecektir ki, yazıların önemli bir kısmı, konuya ilişkin güçlü bir bakış açısı taşımaktadır. Bu bakış açısı, yazarların tercihidir ve okuyucuya sunulurken gizlenmemiştir. Bununla birlikte, kitabın dayanağı her zaman belgelenmiş olgular ve mahkeme kayıtlarıdır. Okuyucunun bu olgular üzerinden kendi değerlendirmesini yapması beklenmektedir.

Türkiye'de 15 Temmuz 2016 sonrası yargılamaların tarihsel değerlendirmesi henüz tamamlanmamıştır. Bu kitap, o değerlendirmenin bir gün yapılacağına dair inancın ürünüdür.

1.BÖLÜM

GENEL BİR ÇERÇEVE ve JANDARMA ÖZELİNDE 15 TEMMUZ GECESİ

15 Temmuz 2016 gecesi, Türkiye Cumhuriyeti tarihinin en tartışmalı olaylarından birine sahne oldu. O gece yaşananlar, birkaç saatlik bir askerî hareketlilikten ibaret kalmadı. Siyasi, hukuki ve toplumsal sonuçları uzun yıllara yayılan bir kırılma noktası oldu. Bu kırılma, yalnızca darbe girişimi olarak nitelendirilen olayların kendisiyle değil, sonrasında başlatılan ve bugün hâlâ devam eden süreçle birlikte ele alındığında daha sağlıklı bir şekilde anlaşılabilir.

Öncesi

Türkiye, 15 Temmuz'a giden süreçte, uzun süredir biriken çok katmanlı bir siyasi gerilimin içindeydi. Bu gerilim, devlet-toplum ilişkilerinden güvenlik politikalarına kadar geniş bir alana yayılan yapısal bir kırılmanın işaretlerini taşıyordu. 2013 yılı sonlarında gündeme gelen ve kamuoyunda yolsuzluk soruşturmaları olarak anılan süreç, siyasal dengeleri derinden etkileyerek devlet kurumları arasındaki gerilimi görünür hâle getirdi.

Aynı dönemde yürütülen "çözüm süreci", bir süre boyunca çatışmasızlık ortamı sağlamış olsa da, 7 Haziran 2015 seçimleri sonrasında siyasi tablonun değişmesiyle birlikte ani bir biçimde sona erdi. Bu kırılmanın ardından ülke, kısa sürede art arda yaşanan terör saldırıları ve güvenlik krizleriyle sarsıldı. 1 Kasım seçimlerine uzanan bu süreç hem toplumsal psikolojiyi hem de devletin güvenlik reflekslerini belirgin biçimde dönüştürdü.

Devlet kurumları arasındaki koordinasyonun zayıfladığı, karşılıklı güvensizliğin arttığı bu dönemde; yargı, emniyet ve bürokraside yoğun görev değişiklikleri, soruşturmalar ve keyfi tasarruflar dikkat çekti. Kurumsal yapıya aidiyet

ve sadakat tartışmaları, idari işleyişin neredeyse her kademesinde belirleyici bir unsur hâline geldi. Bu durum, yalnızca bireysel kariyerleri değil, kurumların işlevselliğini de doğrudan etkiledi.

15 Temmuz gecesine gelindiğinde, Türkiye zaten olağanüstü sayılabilecek, güvenlik politikalarına etki eden, siyasal ve toplumsal sorunların içinde idi. Bu tablo, yaşananların bir anda ortaya çıkmadığını; aksine uzun süredir biriken gerilimlerin ve kırılmaların bir sonucu olarak şekillendiğini ortaya koymaktadır.

Bu genel çerçevenin yanında, özellikle 7 Haziran 2015 sonrasında hızla tırmanan güvenlik krizlerinin, sahadaki güvenlik personelinin algısını ve reflekslerini doğrudan şekillendirdiğini ayrıca not etmek gerekir. Çözüm sürecinin sona ermesiyle birlikte yeniden başlayan çatışma ortamı, şehir merkezlerine taşınan terör eylemleri ve art arda gelen kitlesel saldırılar, güvenlik birimlerinde süreklilik arz eden bir tehdit algısı yarattı. Ankara Gar saldırısı, Merasim Sokak ve Kızılay patlamaları gibi olaylar, yalnızca kamuoyunda değil, bizzat görev yapan personel üzerinde de “her an yeni bir saldırı olabilir” düşüncesini kalıcı hâle getirdi.

Bu atmosferde görev yapan personel için alarm, istisnai bir durum olmaktan çıkmış; neredeyse rutin bir mesleki gerçekliğe dönüşmüştü. Dolayısıyla 15 Temmuz gecesi verilen birçok emrin, ilk anda olağanüstü bir askerî kalkışmadan ziyade, yeni bir terör tehdidine karşı alınan tedbirler olarak algılanması bu arka plan dikkate alınmadan değerlendirilemez. Bu husus, ilerleyen bölümde daha somut örnekler ve dosya kapsamındaki veriler üzerinden ayrıntılı biçimde ele alınacaktır.

0 Gece

15 Temmuz 2016, bir Cuma günüydü. Akşam saatlerinde

İstanbul'da Boğaziçi Köprüsü'nün askerler tarafından trafiğe kapatıldığı haberi yayılmaya başladı. Aynı saatlerde Ankara'da da askerî hareketlilik gözlemlendi. Genelkurmay Karargâhı, bazı kışlalar ve kritik kamu binaları etrafında olağandışı bir tablo ortaya çıktı.

Gece ilerledikçe olaylar hızla tırmandı. Ankara'da TBMM binası ve çevresinde patlamalar yaşandı. Cumhurbaşkanlığı Külliyesi çevresinde silah sesleri duyuldu. İstanbul'da köprüler üzerinde silahlı askerler ile siviller karşı karşıya geldi. Bazı birliklerde konuşlanan tanklar şehir merkezlerine doğru hareket etti. Havada da hareketlilik vardı; savaş uçakları ve helikopterler Ankara semalarında alçak uçuş yaptı.

Televizyon kanallarında bir yandan "darbe girişimi" haberleri verilirken, bir yandan da Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın cep telefonuyla yaptığı çağrıyla halkın sokaklara dökülmesi istendi. Bu çağrı, gece boyunca binlerce insanın kışla önlerine, köprülere ve kamu binalarının çevresine akmasına yol açtı. Siviller, aktif çatışma bölgelerine yönelmedi.

Sabah saatlerine gelindiğinde askerî hareketlilik sona ermişti. Çok sayıda asker gözaltına alındı. Resmi açıklamalara göre 251 kişi hayatını kaybetti, 2.194 kişi yaralandı. Hayatını kaybedenler arasında hem siviller hem güvenlik görevlileri vardı.

Ancak o gecenin pek çok detayı, aradan geçen yıllara rağmen hâlâ tam olarak aydınlatılamadı. Kimin ne zaman harekete geçtiği, emirlerin nereden geldiği, sivillerin hangi koşullarda ve hangi yönden gelen ateşle hayatını kaybettiği, güvenlik güçlerinin hangi anda devreye girdiği, bazı birliklerin neden harekete geçtiği ya da neden hareketsiz kaldığı ve sivillerin tehlike bölgelerine nasıl ve kim tarafından yönlendirildiği gibi onlarca kritik soru hâlâ yanıt beklemektedir.

Bu soruların bir kısmı, kitabın ilerleyen bölümlerinde dava dosyasındaki belge, kayıt ve beyanlar çerçevesinde yeniden ele alınacaktır.

Ülke Genelinde Farklılaşan Tablo

15 Temmuz'a dair anlatılar çoğunlukla Ankara ve İstanbul merkezli kurulmaktadır. Ancak o gece yalnızca iki büyük şehirde değil, ülkenin farklı noktalarında da askerî hareketlilik yaşanmıştır. Malatya, Diyarbakır, İzmir, Erzurum, Kars, Siirt, Şırnak gibi illerde de kışlalarda ve birlik komutanlıklarında olağan dışı gelişmeler gözlemlenmiştir.

Elbette her yerde aynı senaryo yaşanmadı. Bazı birliklerde personel, durumdan tamamen habersizdi. Bazı kışlalarda alarm verildi, personel neye hazırlandığını bilmeden hazırlık yaptı. Bazı birliklerde ise nöbet değişikliği olarak başlayan süreç, saatler sonra "darbe girişimine katılım" olarak nitelendirildi.

Pek çok asker, özellikle alt rütbedeki erler, astsubaylar ve genç subaylar o gece aldıkları rutin emirleri yerine getirdi. Üstünden gelen emri sorgulama hakkı ve imkânı olmayan bu kişiler, sonradan bu emirlerin darbe eylemi olarak yorumlandığını öğrendi. Askerî hiyerarşinin doğası gereği emre itaat etmek zorunda olan personel, itaat ettiği emir nedeniyle sanık sandalyesine oturtuldu. Bu durum, benzer koşullarda bulunan personel hakkında farklı değerlendirmeler yapıldığı tartışmasını da beraberinde getirdi.

Bu farklılaşan tablo, yargılama süreçlerinde hayati bir önem kazandı. Mahkemeler, binlerce sanığı, komutanından erine, aynı çerçeve içinde yargıladı. Emir veren ile emri yerine getiren, durumdan haberdar olan ile haberdar olmayan, silah kullanan ile silahı dahi olmayan kişiler arasındaki ayrım, yargılama sürecinde yeterince gözetilmedi. Bu ayrımın gözetilmemesinin sonuçları, özellikle jandarma personeli açısından ağır oldu.

Olağanüstü Hal ve Tasfiye Süreci

15 Temmuz'un hemen ardından, 21 Temmuz 2016'da olağanüstü hâl (OHAL) ilan edildi. OHAL, yedi kez uzatıldı ve tam iki yıl sürdü. Nihayet 18 Temmuz 2018'de kaldırıldı. Ancak OHAL'in kaldırılması, olağanüstü yetkilerin sona erdiği anlamına gelmedi. OHAL döneminde çıkarılan kanun hükmünde kararnamelemlerin (KHK) ve düzenlemelerin önemli bir kısmı kalıcı yasalara dönüştürüldü.

OHAL süresince toplam 32 KHK yayımlandı. Bu KHK'lar yalnızca ihraç listeleriyle sınırlı kalmadı; kurumsal yapıda da köklü değişikliklere yol açtı. Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığı İçişleri Bakanlığına bağlandı. Kara, Deniz ve Hava Kuvvetleri Komutanlıkları Millî Savunma Bakanlığına bağlandı. Askerî hastaneler Sağlık Bakanlığına devredildi. Askerî liseler ve harp okulları kapatıldı. Gözaltı süreleri 30 güne kadar uzatıldı. İlk beş gün avukatla görüşme yasağı getirildi. Duruşmalarda en çok üç avukat bulundurulması sınırı konuldu. Cezaevlerine gönderilenlerin avukatlarıyla yaptıkları görüşmeler sesli-görüntülü kayıt altına alındı. Bu düzenlemeler, yargılama süreçlerinin koşullarını doğrudan belirledi.

Tasfiye sürecinin sonuçları, rakamlara yansıyan tablo üzerinden daha net görülebilir. 125.000'i aşkın kamu görevlisi ihraç edildi. Yalnızca Millî Eğitim Bakanlığı'ndan yaklaşık 30.000 öğretmen, Emniyet Genel Müdürlüğü'nden 30.000'den fazla personel, Türk Silahlı Kuvvetleri'nden 24.000'den fazla asker görevden çıkarıldı. 4.000'den fazla hâkim ve savcı mesleğinden ihraç edildi. 282.000'den fazla kişi gözaltına alındı. Yaklaşık 95.000 tutuklama gerçekleşti. 2.700'den fazla kurum ve kuruluş kapatıldı. 204 medya organının faaliyetine son verildi. 234.000'den fazla pasaport iptal edildi. Doğrudan ve dolaylı mağdurların toplam sayısının ise 1,5 milyona yaklaştığı tahmin edilmektedir.

Bu ihraçlar, herhangi bir yargı kararı olmaksızın, yalnızca idari kararlarla uygulandı. Kişilerin suçluluğu kanıtlanmadan, çoğu durumda somut bir suçlama dahi yapılmadan, “terör örgütüyle irtibat veya iltisak” gerekçesiyle görevlerine son verildi. İhraç kararlarının, Resmi Gazete’de yayımlanması tebliğ yerine geçti. İhraç edilenlerin başvurularını değerlendirmek üzere kurulan OHAL İşlemleri İnceleme Komisyonu, 126.300 başvurudan 108.200’ünü karara bağladı. Ancak kabul oranı yüzde 10’un altında kaldı.

İlk KHK’lar darbe girişiminden günler sonra yayımlandı. Binlerce kişilik ihraç listelerinin bu kadar kısa sürede hazırlanmış olması, tasfiye sürecinin hızına ilişkin soruları beraberinde getirdi. Bu soruların detaylı incelenmesi, “Kumpasın İzleri” bölümünde “Önceden Planlama Emareleri” başlığı altında yapılmaktadır.

Soruşturmalar ve Yargılamalar

Darbe girişiminin ardından ülke genelinde 289 dava açıldı. Bu davalarda yaklaşık 8.000 kişi yargılandı. Tamamlanan davalarda 4.891 sanık mahkûm edildi. Bunlardan 1.224’ü ağırlaştırılmış müebbet, 1.103’ü müebbet hapis cezasına çarptırıldı. 2.870 sanık beraat etti.

Yargılamalar OHAL koşulları altında başladı. Sanıkların önemli bir kısmı, yargılama süresince yıllarca tutuklu kaldı. Davaların bir kısmında yüzlerce sanık aynı dosyada yargılandı. Bu toplu yargılamalar, bireysel savunma hakkının etkin biçimde kullanılıp kullanılmadığı sorusunu da beraberinde getirdi. Bazı davalarda sanıklara ayrılan savunma süresi dakikalarla sınırlı kaldı. Delillere erişim talepleri reddedildi. Savunma hazırlığı için yeterli süre tanınmadı.

Bu koşullar, yalnızca sanıklar ve avukatlar tarafından değil, uluslararası kurumlarca da ele alındı. Avrupa İnsan

Hakları Mahkemesi (AİHM), Venedik Komisyonu ve çeşitli insan hakları örgütleri, Türkiye'deki yargılama koşullarını raporlarında değerlendirdi.

Yargılamalarda öne çıkan bir diğer konu, delil rejiminin güvenilirliği oldu. Dijital delillerin toplanması, kamera kayıtlarının korunması, balistik incelemelerin yapılması ve tanık ifadelerinin alınması süreçlerinde usulsüzlük iddiaları gündeme geldi. Bu kitabın "Hukuka Aykırılıklar" bölümü, bu iddiaları somut örnekler ve mahkeme kayıtları üzerinden ele almaktadır.

Resmi Anlatı ve Kamusal Alan

15 Temmuz gecesinin ardından kapsamlı bir resmi anlatı oluşturuldu. Bu anlatıya göre, o gece demokrasiye yönelik bir saldırı gerçekleştirilmiş ve bu saldırı halkın direnişiyle püskürtülmüştü. 15 Temmuz, "Demokrasi ve Millî Birlik Günü" olarak ilan edildi. Sokaklara, köprülere, meydanlara yeni isimler verildi.

Bu anlatı, medyada, eğitimde ve kamusal söylemde belirleyici bir çerçeve oluşturdu. O geceye ilişkin farklı değerlendirmeler, kamusal alanda yer bulmakta zorlandı.

Ancak duruşma salonlarında farklı bir tablo ortaya çıktı. Sanıkların savunmaları, tanıkların çelişkili ifadeleri, delillerdeki tutarsızlıklar ve usulsüzlükler, resmi çerçevenin kapsamadığı bir gerçekliğe işaret etti. Bu gerçeklik, kamuoyunun büyük bölümünün erişemediği duruşma tutanaklarında, savunma beyanlarında ve mahkeme kayıtlarında kaldı.

Buraya kadarki kısım, elbette 15 Temmuz'un tamamını anlatma iddiasında değildir. O gecenin tam bir tarihçesini yazmak, bu kitabın kapsamı dışındadır. Burada sunulan çerçeve, ilerleyen bölümlerde ele alınacak somut davanın anlaşılması için gerekli arka plandır.

O gece ve sonrasında yaşananlar, Türkiye'nin güvenlik, yargı ve kamu yönetimi alanında kapsamlı bir dönüşüm geçirmesine neden oldu. Bu dönüşümün bedeli ağır oldu. Yüz binlerce insan doğrudan etkilendi. Aileler dağıldı, kariyerler son buldu, insanlar yıllarca tutuklu kaldı. Bir kısmı suçlu bulundu, bir kısmı beraat etti, bir kısmı hâlâ yargılanıyor.

Tüm bu süreçte, duruşma salonlarında söylenenler ile kamuoyuna yansıyanlar arasında derin bir uçurum oluştu. Bu kitap, bir yönüyle o uçurumu kapatma çabası olarak da okunabilir.

Şimdi bu genel çerçeveyi çizdikten sonra Jandarma'nın kurumsal yapısı ve 15 Temmuz davası özelindeki koşullarına değinelim.

JANDARMA ÖZELİNDE 15 TEMMUZ GECESİ

Jandarmanın kurumsal yapısı, emir-komuta işleyişi ve o geceki belirsizlik ortamı anlaşılmadan, ilerleyen bölümlerde ele alınacak olaylar tam olarak kavranamaz. Bundan ötürü kısaca Jandarmanın kurumsal yapısına değinmekte yarar var.

Jandarmanın Kurumsal Yapısı

Jandarma Genel Komutanlığı, Türkiye'nin güvenlik mimaarisinde kendine özgü bir yere sahiptir. Polis teşkilatından farklı olarak askerî bir örgütlenme modeline dayanır. Personeli askerî disiplin ve hiyerarşi içinde yetiştirilir. Rütbe sistemi, emir-komuta zinciri ve görev anlayışı Türk Silahlı Kuvvetleri ile ortaktır.

15 Temmuz 2016 tarihinde Jandarma Genel Komutanlığı, Türk Silahlı Kuvvetleri bünyesinde yer alıyordu. İç güvenlik görevleri bakımından İçişleri Bakanlığına, askerî görevlerde Genelkurmay Başkanlığına bağlıydı. Bu çift başlı yapı, jandarma personelinin hem güvenlik hem askerî görevler arasında konumlanmasına neden oluyordu. 2016 yılında ilan edilen OHAL sonrasında çıkarılan KHK'lar ile Jandarma Genel Komutanlığı tamamen İçişleri Bakanlığına bağlandı.

Jandarmanın yapısı karargâh, okul, birlik ve kıta düzeylerinden oluşur. Olayların yaşandığı tarihte, Ankara'daki Beştepe Karargâhı, Jandarma Genel Komutanlığı'nın merkez karargâhıdır. Beytepe Jandarma Okullar Komutanlığı

ise jandarma personelinin sınıf okulu niteliğinde mesleki eğitim gördüğü bir merkezdir. Her iki tesis de 15 Temmuz gecesi olayların yaşandığı mekânlardır ve bu kitabın konusunu oluşturan davaların doğrudan bağlamıdır.

O Gece Jandarma Birliklerinde Ne Yaşandı

15 Temmuz gecesi, jandarma yapısı içinde ülke çapında farklı düzeylerde hareketlilik yaşandı. Ancak bu hareketliliğin doğası, birimden birime büyük farklılıklar gösterdi.

Bazı birliklerde personel, terör tehdidi veya güvenlik alarmı çerçevesinde harekete geçirildi. Bu refleksi anlamak için, bir önceki bölümde işaret edilen güvenlik atmosferini hatırlamak yeterlidir. 2015-2016 yıllarında Ankara'da ve diğer şehirlerde art arda gerçekleşen bombalı saldırılar (Ankara Gar katliamı, Kızılay saldırısı, Merasim Sokak patlaması) güvenlik birimlerinde süreklilik arz eden bir teyakkuz hali oluşturmuştu. Jandarma personeli açısından bu tür durumlarda birliğine intikal etmek, tartışmasız bir mesleki yükümlülük ve alışılmış bir refleks hâline gelmişti. Aynı refleks, 15 Temmuz gecesi de devreye girdi.

Bazı birliklerde ise hareketlilik doğrudan emir-komuta zinciri üzerinden gerçekleşti. Üst komutanlardan gelen talimatlarla personel hazırlandı, nöbetler takviye edildi ve nizamiyeler güçlendirildi. Bu talimatların bir kısmı, kışla emniyetinin sağlanması ve birliğin dışarıdan gelebilecek olası saldırılara karşı korunması amacıyla uygulandı. Bir kısmı ise farklı birliklere personel ve araç desteği gönderilmesini kapsıyordu.

Kritik nokta şudur ki, bu talimatların önemli bir bölümü, gecenin ilk saatlerindeki belirsizlik ortamında, yaşanan olayların mahiyetinin açık ve bütünlüklü biçimde kavranmadığı bir hengâmede verildi. Bu durum, sahadaki personelin içinde bulunduğu tabloyu parça parça ve sınırlı

bilgiyle değerlendirmesine yol açtı. Personelin sayısal olarak önemli bir kısmı, gecenin ilerleyen saatlerine kadar yaşananların kapsamını ve niteliğini tam olarak kavrayamadı. Terör tehdidine karşı tedbir aldığı düşünün bir çok personel, sabah saatlerinde kendisini “darbe girişimine katılmış” olmakla itham edilen bir konumda buldu.

Kışla İçi Atmosfer

15 Temmuz gecesi jandarma kışlalarındaki ortamı anlamak için, askerî bir kışlanın işleyişini de bilmek gerekir.

Bir kışlada nöbet, alarm, harekât emri, hazırlık ve intikal gibi süreçler belirli prosedürlere tabidir. Alarm verildiğinde personel belirlenen noktalara intikal eder. Mühimmat dağıtılır. Nöbet yerleri takviye edilir. Bu süreçlerin tamamı, emre dayalı olarak yürütülür. Personel, emrin gerekçesini sorgulamaz; çünkü askerî hiyerarşi buna imkân vermez. Bir er, astsubay ya da genç subay, üstünden gelen emri “neden” diye sormadan yerine getirir. Bu, askerlik mesleğinin doğasıdır.

15 Temmuz gecesi kışlalarda yaşanan süreç de bu çerçevede ilerledi. Alarm verildi. Personel intikal etti. Mühimmat dağıtıldı. Nizamiyeler takviye edildi. Ancak bu sürecin her adımında bilgi eksikliği vardı. Kışla içindeki personel, dışarıda ne olduğunu büyük ölçüde bilmiyordu. Televizyon haberlerine erişimi olan birimler dahi, bilgilerin çelişkili ve hızla değişen yapısı karşısında uzun süre net bir tablo oluşturamadı.

Bu bilgi eksikliği, sonraki yargılama süreçlerinde göz ardı edildi. Mahkemeler, personelin o gece yaptığı her hareketi “darbe kastı” çerçevesinde değerlendirdi. Emre itaat ederek nizamiyeye intikal eden erler de aynı suçlamalarla yargılandı.

Emir-Komuta Karmaşası

15 Temmuz gecesinin en kritik unsurlarından biri şüphesiz, emir-komuta zincirindeki karmaşaydı. Normal koşullarda askerî bir birlikte emir akışı belirli ve öngörülebilirdir. Komutandan astlara doğru, hiyerarşik bir düzen içinde gerçekleşir. Her kademe, kendi üstünden gelen emri yerine getirir.

O gece bu düzen bozuldu. Farklı kanallardan çelişkili emirler geldi. Bazı komutanlar birliklerin hareket etmesini emrederken, bazıları yerinde kalmasını istedi. Bazı birliklere sıkıyönetim direktifine ilişkin mesajlar ulaştı, bazılarına ise ulaşmadı. Aynı karargâhta, aynı gece, farklı birimlere farklı talimatlar verildi.

Bu karmaşa, özellikle Jandarma Genel Komutanlığı karargâhında yoğun biçimde yaşandı. Beştepe Karargâhı'nda o gece kimlerin hangi yetkiyle emir verdiği, sıkıyönetim direktifinin kimden geldiği, harekât merkezinin nasıl işlediği soruları, yargılama sürecinde defalarca tartışıldı. Aynı şekilde Beytepe Jandarma Okullar Komutanlığı'nda da kışla emniyeti için alınan tedbirlerin (nizamiyelerin takviye edilmesi, mühimmat dağıtılması, personelin hazır tutulması gibi) normal bir güvenlik refleksi mi yoksa darbe hazırlığı mı olduğu sorusu, davanın merkezine oturdu.

Emrin hukuki niteliği ile fiilî etkisi arasındaki fark, yargılama sürecinde yeterince ayrıştırılmadı. Bir komutanın verdiği emir, o emri yerine getiren personeli otomatik olarak aynı suçlamayla karşı karşıya bıraktı. Emre itaat yükümlülüğü altında hareket eden personelin bireysel kastının bulunup bulunmadığı, yargılamaların büyük çoğunluğunda ikincil bir mesele olarak kaldı.

Terör Tehdidi Algısı ve Güvenlik Refleksi

Olay gecesini jandarma birliklerinde yaşanan hareketliliğin

tamamını “darbe eylemi” olarak açıklamak, o dönemin güvenlik koşullarını göz ardı etmek anlamına gelir.

2015-2016 yılları, Türkiye'nin en yoğun terör saldırılarına maruz kaldığı dönemlerden birisidir. Ankara'da art arda gerçekleşen saldırılar, başkent'in güvenlik yapısını sürekli bir alarm halinde tutuyordu. Jandarma birlikleri, bu süreçte defalarca alarma geçirilmiş, personel takviyesi yapılmış ve kışla emniyeti artırılmıştı.

15 Temmuz gecesi, özellikle ilk saatlerde, birçok kışlada olaylar terör saldırısı çerçevesinde ele alındı. Genelkurmay Karargâhı çevresindeki hareketlilik, bazı birliklere “terör saldırısı” olarak aktarıldı. Bu bilgi üzerine kışla emniyeti artırıldı, personel hazırlandı ve nöbet yerleri takviye edildi. Bu tedbirler, o anki bilgi düzeyine göre alınmış güvenlik önlemliydi.

Ancak yargılama süreçlerinde bu bağlam büyük ölçüde göz ardı edildi. Kışla emniyetini artıran bir komutan, “darbe hazırlığı yapan” kişi olarak yargılandı. Terör tehdidine karşı nizamiyeye intikal eden personel, “darbeye katılan” kişi olarak nitelendirildi. Benzer fiillerin, bağlama, eylemi gerçekleştiren kişinin kim olduğuna ve sonradan yüklenen anlamlara göre farklı biçimlerde değerlendirildiği görüldü. Oysa her iki durumda da personelin yaptığı eylem aynıydı. Değişen, sadece o eyleme sonradan yüklenen anlamdı.

Ülke Genelinde Jandarma Personelinin Karşılaştığı Ortak Durumlar

Beştepe Jandarma Genel Komutanlığı Karargâhı ve Beytepe Jandarma Okullar Komutanlığı'ndaki olaylar, jandarma personelinin ülke genelinde karşılaştığı ortak durumların bir yansımasıdır. Bu ortak durumlar şöyle özetlenebilir:

Ani görevlendirmeler:

Personel, önceden bilgilendirilmeden, gece vakti birliklerine çağrıldı ya da farklı görev noktalarına sevk edildi. Bu görevlendirmelerin çoğu sözlü emirlerle yapıldı. Yazılı emir bulunmayan durumlarda, personelin neyi, neden yaptığını kanıtlaması sonradan imkânsız hale geldi.

Bilgi verilmeden hareket ettirilme:

Personelin büyük çoğunluğu, o gece ne olduğunu bilmeden hareket etti. Darbe girişimi, terör saldırısı, tatbikat gibi farklı bilgiler aynı anda dolaşımdaydı. Özellikle alt rütbedeki personel, durumu ancak sabah saatlerinde, televizyon haberlerinden öğrenebildi.

Sonradan suçlama konusu yapılan rutin işlemler:

O gece yapılan pek çok işlem (nöbet tutma, nizamiyede görev yapma, mühimmat teslim alma, birliğe intikal etme vb.) normal koşullarda rutin askerî faaliyetlerdi. Ancak bu faaliyetler, sonradan “darbe eylemine katılım” olarak nitelendirildi.

Gözaltı, sorgu, teşhis ve yargılama süreçlerinde karşılaşılan ortak sorunlar:

Jandarma personelinin büyük çoğunluğu, gözaltı sürecinde benzer uygulamalarla karşılaştı. Bu uygulamaların detayları, kitabın “İşkence ve Kötü Muameleler” bölümünde ele alınmaktadır.

Jandarma personeli, askerî hiyerarşi içinde yetişmiş ve aldığı eğitimin gereği olarak emre itaat etmeyi mesleğinin temel ilkesi olarak benimsemiştir. 15 Temmuz gecesi bu ilke çerçevesinde hareket ettiler. Üstlerinden gelen emirleri yerine getirdiler. Kışla emniyetini sağladılar, nöbet tuttular, intikal ettiler. Bu eylemler, o anki bilgi düzeyi ve

koşullar çerçevesinde alınan kararlar ya da yerine getirilen emirlerdi.

Sonrasında ise bu eylemlerin her biri, bir darbe suçlamasının parçası olarak yargılamaya konu edildi. Emre itaat eden ile emir veren, bilgi sahibi olan ile olmayan, silah kullanan ile silahı dahi olmayan kişiler aynı dava dosyasında, aynı suçlamalarla karşı karşıya kaldı.

Şimdi bu bağlam içerisinde 15 Temmuz Beştepe Jandarma Genel Komutanlığı Davasına daha yakından bakabiliriz.

2.BÖLÜM

15 TEMMUZ BEŞTEPE JANDARMA GENEL KOMUTANLIĞI DAVASI

